

Färlöv 82:1

VENDELTID PÅ FÄRLÖVSGRAVFÄLTET

Tony Björk

Arkeologisk undersökning 2018
RAÄ fornlämning nr 1:1
Färlöv 82:1
Färlöv socken
Kristianstads kommun
Skåne län

SYDSVENSK ARKEOLOGI
RAPPORT 2018:52

År	Generationer 25 år/gen.	Perioder	Kronozon	År	Generationer		
e.Kr.				e.Kr.			
	18	historisk tid (HT)	nyare tid		18		
1550	8	senmedeltid (SMT)	historisk tid	1550	8		
1350	6	högmedeltid (HMT)		medeltid	1350	6	
1200	6	tidigmedeltid (TMT)			1200	6	
1050	10	vikingatid (VIK)			1050	10	
800	10	vendeltid (VEND)	yngre järnålder	800	10		
550	6	folkvandringstid (FVT)	járnålder	550	6		
400	8	yngre romersk järnålder (YRJÅ)		äldre järnålder	400	8	
200	8	äldre romersk järnålder (ÄRJÅ)			200	8	
Kr.f.	20	förromersk järnålder (FRJÅ)			Kr.f.	20	
500	8	yngre bronsålder VI (YBÅ VI)	bronsålder	500	8		
700	8	yngre bronsålder V (YBÅ V)		yngre bronsålder	700	8	
900	8	yngre bronsålder IV (YBÅ IV)			900	8	
1100	8	äldre bronsålder III (ÄBÅ III)		äldre bronsålder	1100	8	
1300	8	äldre bronsålder II (ÄBÅ II)				1300	8
1500	8	äldre bronsålder I (ÄBÅ I)				1500	8
1700	10	senneolitikum II (SN II)	senneolitikum	1700	10		
1950	14	senneolitikum I (SN I)			1950	14	
2300	20	mellanneolitikum B (MN B)		mellanneolitikum	2300	20	
2800	20	mellanneolitikum A (MN A)				2800	20
3300	8	tidigneolitikum II (TN II)			tidigneolitikum	3300	8
3500	20	tidigneolitikum I (TN I)		3500		20	
4000	60	ertebøllekultur	stenålder	4000	60		
5500	40	kongemosekultur		mesolitikum	5500	40	
6500	124	maglemosekultur			6500	124	
6900				6900			
8000				8000			
9600				9600			
f.Kr.		senpaleolitikum	yngre dryas	f.Kr.			

Färlöv 82:1

VENDELTID PÅ FÄRLÖVSGRAVFÄLTET

Tony Björk

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Färlöv 82:1
Vendeltid på Färlövsgravfältet
Tony Björk

Arkeologisk undersökning 2018
RAÅ fornlämning nr 1:1
Färlöv 82:1
Färlöv socken, Kristianstad kommun i Skåne län
Sydsvensk Arkeologi Rapport 2018:52

© Sydsvensk Arkeologi 2018

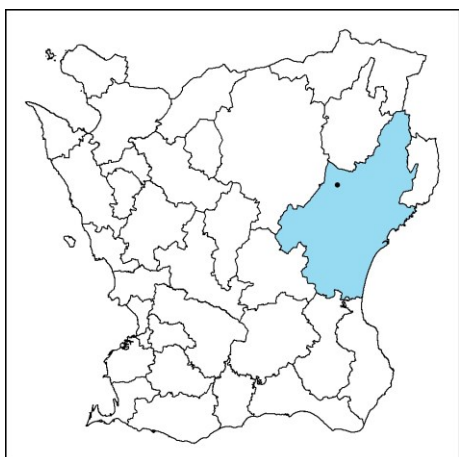
Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagbilder (från vänster): Runstenen Färlöv 166 och den aktuella undersökningsytan, mot sydost. Härdgropen A320 mot öster. Vy av undersökningsytan mot nordost. Härden A299 mot öster. Foton: Tony Björk.

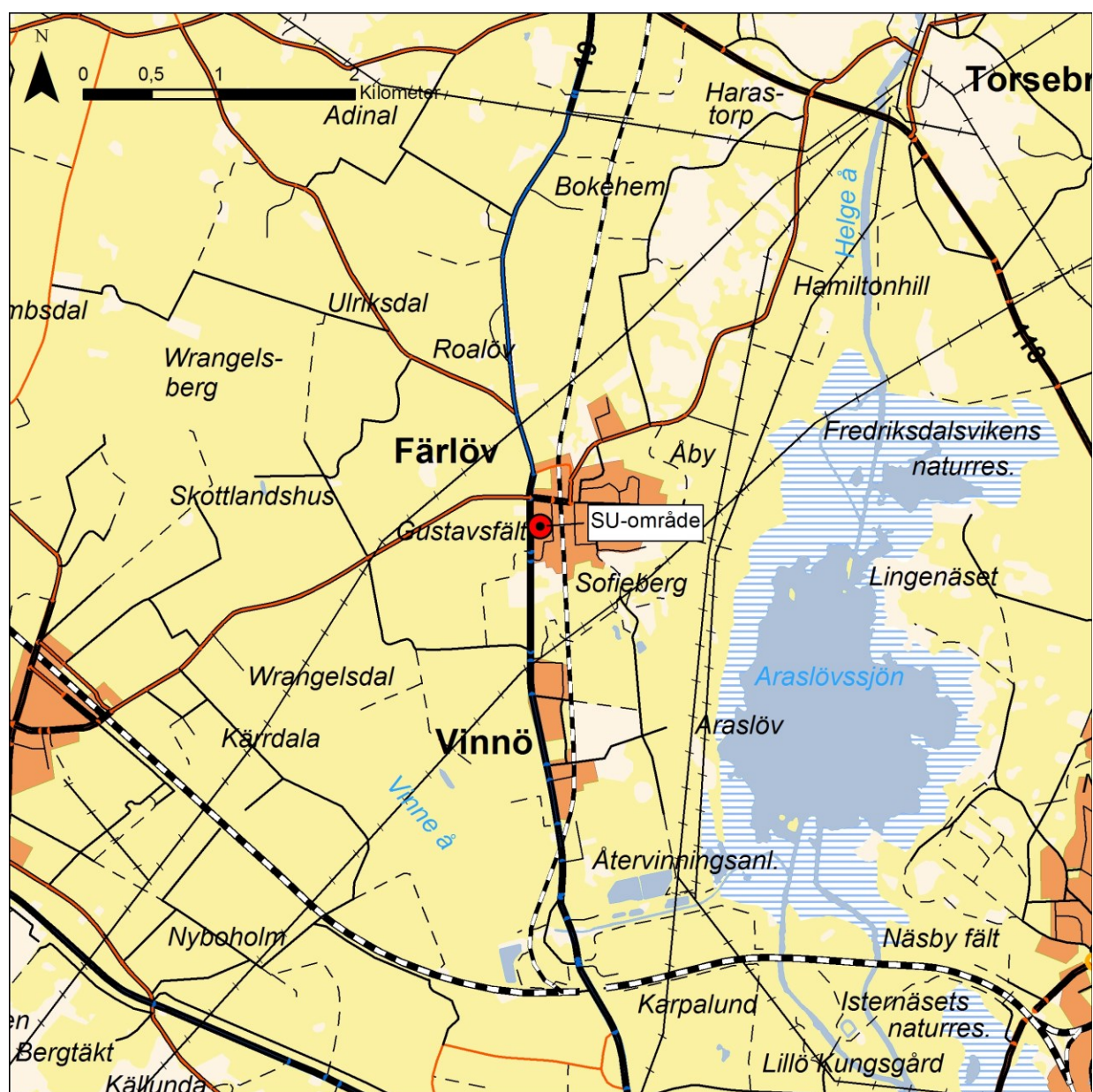
Kartmaterial: Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2014/00893

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Syfte och metod	5
SYFTE	5
METOD	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
TOPOGRAFI	6
FORNLÄMNINGSMILJÖ	6
Tidigare undersökningar	6
Undersökningresultat	9
LEDNINGSSCHAKTEN	10
INFILTRATIONSBÄDDEN	11
Anläggningarna	11
Härd A299	12
Härdgruppen A320	12
Utvärdering	14
Referenser	15
Ordlista	16
Administrativa uppgifter	18
Bilaga 1 – Osteologisk analys	19
Bilaga 2 – Arkeobotanisk analys	21
Bilaga 3 – ¹⁴ C-analys	23
Bilaga 4 – Anläggningar - fynd	25

Figur 1. Skånekarta med Kristianstad kommun och Färlöv markerade.

Figur 2. Utdrag ur Vägkartan med läget för aktuell undersökningsyta.

Sammanfattning

I samband med anläggande av en ny infiltrationsanläggning vid ålderdomshemmet Almhaga i Färlöv utfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Undersökningen föranleddes av att hemmet ligger på ett järnåldersgravfält, som vid tidigare undersökningar visat sig innehålla gravara från romersk järnålder till vikingatid samt en runsten.

Vid arbetet påträffades och undersöktes en härd, en härdgrop, en grop, tre stolphål. Härdgropen innehöll en del brända ben och med hänsyn till gravkontexten så gjordes det en osteologisk analys av benen. Det gjordes även en makrofossilanalys av innehållet samt en ¹⁴C-datering. Benmaterialet var så hårt bränt och fragmenterat att det inte gick att fastställa om det förekommer människa. Dateringen ligger i vendeltid, vilket visar att den stora härdgropen och de stora skeppssättningarna och runstenen på platsen är från samma period.

Inledning

Våren 2018 gjordes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning inom järnåldersgravfältet Färlöv 1, invid ålderdomshemmet Almhaga i Färlöv. Undersökningen föranleddes av en utbyggnad av befintlig infiltrationsanläggning väster om byggnadskomplexet och den gjorde i enlighet med Länsstyrelsen i Skånes beslut för att möjliggöra dokumentation och tillvaratagande om anläggningar och fynd påträffades (Lst dnr 431-34264-2017). Resultaten av undersökningen redovisas i denna rapport.

Syfte och metod

SYFTE

Syftet med arbetet var att undersöka och dokumentera eventuella anläggningar och lager som berördes av den planerade exploateringen. Om det påträffades lämningar av sådan omfattning att de inte kunde undersökas och dokumenteras inom ramen för schaktningsövervakningen skulle arbetet avbrytas och Länsstyrelsen omedelbart kontaktas. Ambitionsnivån för arbetet kommunicerades underhand med Länsstyrelsen.

METOD

Vid undersökningen följdes inledningsvis schaktning för själva infiltrationsbädden och därefter schaktningen för nya ledningar. Grävningen av schakten gjordes skiktvis för att eventuella lämningar skulle ta så liten skada som möjligt.

Schakten och de anläggningar och fynd som påträffades mättes in med GPS och registrerades i Intrasis. Framkomna anläggningar tolkades okulärt (t.ex. stolphål, härddar) direkt vid inmätning genom kodval. Därefter gjordes en beskrivning med basfakta om matjordsdjup, anläggningar och andra relevanta iakttagelser. Metalldetektering gjordes skiktvis i tre nivåer inom den ca 13x9 m stora ytan för infiltrationsbädden (ca 130 m²), för att säkerställa om det förekom äldre metallföremål inom ytan. Fynd som kunde knytas till en bestämd kontext eller bedömdes vara daterande, funktionsbestämmande eller ömtåliga tillvaratogs och registrerades i Intrasis. Efter registrering och bearbetning av dokumentations- och fyndmaterial gjordes tolkning, utvärdering och rapport.

Topografi och fornlämningsmiljö

TOPOGRAFI

Det aktuella området är beläget i sydvästra delen av samhället Färlöv på en höjd av ca 20 m.ö.h. Platsen ligger på en tydlig höjdrygg, som är en del av en stor isälvsavlagring benämnd Helgeåsen, som sträcker sig i nord-sydlig riktning från Hanaskog i norr till Lyngsjö i söder (Ringberg 1991:46ff). Undersökningsytan ligger i en svag västsluttning och utgörs idag av gräsmatta invid ett ålderdomshem. Marken var före 1960-talet åker- och betesmark.

FORNÄMNINGSMILJÖ

Färlövs socken utgör idag en del av Kristianstads kommun, men i en äldre administrativ indelning ingår socknen i den sydligaste delen av Östra Göinge härad. Göinge härad har skriftliga belägg från 1085 och var fram till tiden före 1637 ett sammanhängande Göinge härad, innan denna enhet delades upp i en västlig och en östlig del. Första bevarade omnämmandet om Färlöv är från år 1336 (Færaldæ). För socknen finns 186 kända fornlämningar upptagna i fornminnesregistret, varav ca en fjärdedel är från medeltid eller senare. Fördelningen av gravar indikerar att det under brons- och järnålder funnits ett bebyggelseområde som sträckt sig från dagens Hässleholm ned till Araslövssjön (Carlie 1994). Rumsligt och topografiskt skall således Färlövsområdet uppfattas som en central del av Göinge. Området har också en central placering vid Helgeåns betydelsefulla vattensystem som möjliggjort kontakter såväl norrut (upp i Göinge), söderut (ned på Kristianstadslätten) som österut via Araslövssjön och Hammarsjön ut mot Östersjön (efter Björk 2010:7ff).

Det aktuella arbetsområdet är beläget inom ett sedan tidigare delvis undersökt järnåldersgravfält utan fastslagen utbredning (Färlöv 1). Gravfältet har använts från romersk järnålder till vikingatid. Det har bland annat innehållit 4 resta stenar, 2 skeppssättningar, en rund grav (hög eller stensättning) och ca 14 brandgravar. På gravfältet står även en runsten (Färlöv 166). Ca 100 m sydväst om Färlöv 1 ligger fornlämningen Färlöv 4, innehållande ett par resta stenar som sannolikt utgjort rester av en skeppssättning. Något söder härom finns ytterligare en bevarad skeppssättning (Färlöv 7). Strax invid ligger ett mindre gravfält, ca 50 x 10 m, innehållande 10 fornlämningar av järnålderskaraktär, bestående mestadels av resta stenar (Färlöv 2). En del av dessa kan ha utgjort delar av skeppssättningar eller stenkretsar. Sammantaget kan det därför antas att det järnåldersgravfält som Färlöv nr 1 är en del av ursprungligen har sträckt sig över ett betydligt större område. Drygt hundra meter väster om detta ligger ett större boplotsområde där det bland annat påträffats slagen flinta (Färlöv 129). Knappt hundra meter nordväst om Färlöv 1 ligger Färlövs historiska bytomt, Färlöv 67 (uppgifter från FMIS, fig. 3).

Tidigare undersökningar

Vid flera tidigare tillfällen 1996–1998, 2005 samt 2012 har det gjorts arkeologiska undersökningar inom fornlämningen Färlöv 1. Det har då bland annat påträffats rester av tre mycket stora och flera mindre skeppssättningar. Utifrån iakttagelser från arkeologiska undersökningar samt uppgifter från äldre lantmäterikartor (enskifteskartan från 1807) har det rekonstruerats utsträckningar av sju möjliga skeppssättningar i området (Björk 2010:28f, se fig. 4). Den största av dessa har varit ca 80 m lång och 17 m bred och kunde spåras genom 33 fundament till resta stenar (skepp 2). Flera av fundamenten innehöll stödstenar, träkol, brända ben och/eller flinta. ¹⁴C-dateringar från fundamenten har gett dateringar till vendel -/vikingatid respektive yngre förromersk/romersk järnålder. En något mindre

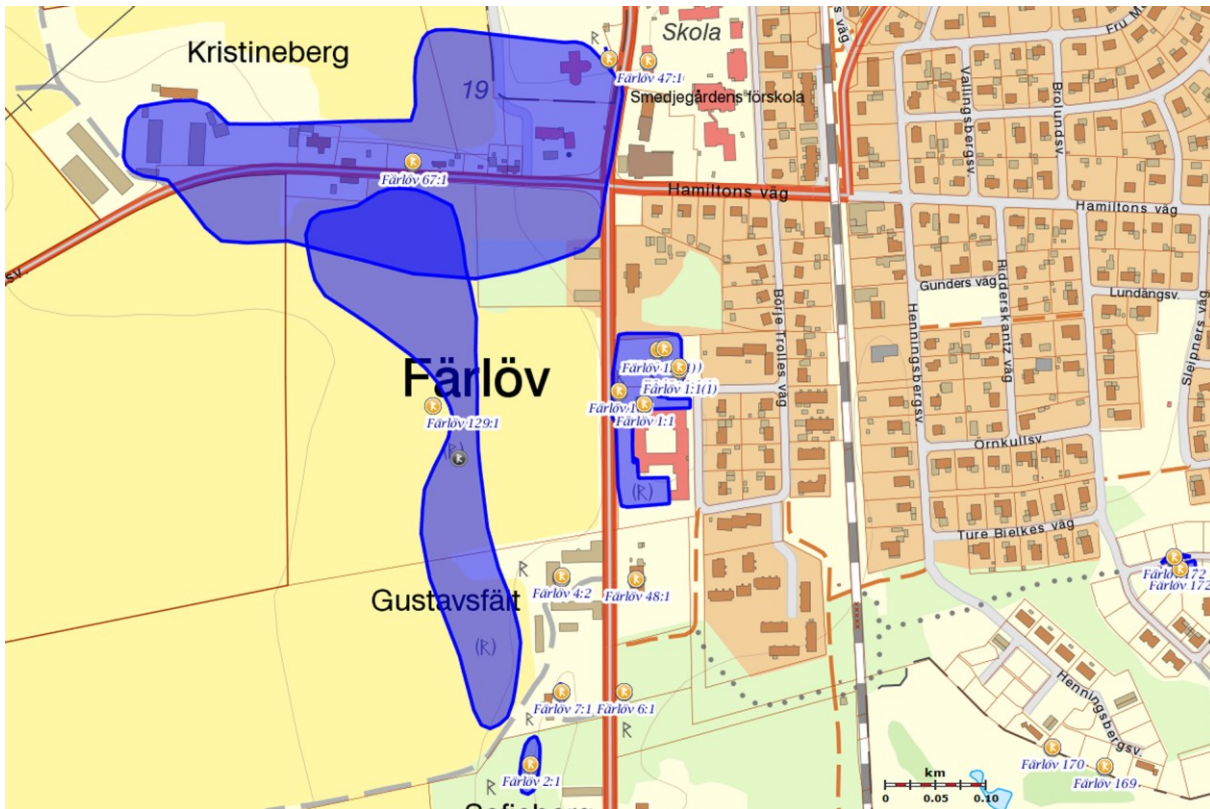

Fig. 3. Utdrag ur fornminnesregistret som visar registrerade fornlämningar kring det aktuella undersökningsområdet.

skeppssättning var 50 m lång och 13 m bred och innehöll 19 fundament till resta stenar (skepp 1). Fundamenten bestod av igenfyllda gropar, med eller utan mindre stödstenar. Träkol från ett av fundamenten gav en datering till vendel-/vikingatid. En tredje, delvis påvisad skeppssättning kan ha varit åtminstone 40 m lång (skepp 3). Mellan skeppssättningarna 1 och 2 framkom även ett runt gravmonument, ca 12 m i diameter, bestående av grunda gropar. Gravmonumentet har sannolikt utgjort enstensättning eller en hög med kantkedja. I dess mitt fanns en grav som innehöll brända ben efter en vuxen människa. Under detta fanns en nedgrävning för en stenkista som innehöll ett bronskärl med järnföremål (2 svärd, 2 lansspetsar, 2 spjutspetsar, 2 sköldbucklor, 2 sköldhandtag, 1 sköldkantsbeslag, 2 par sporrar och 2 små människofigurer av tunt bronsbleck) samt brända ben efter ytterligare två vuxna män. Graven har daterats till yngre romersk järnålder. Inom gravmonumentet fanns det i övrigt ytterligare 7 gravar med enstaka brända ben. Det påträffades även en rad med 6 bastanta stolphål med fyllning av grå sand med bitar av träkol och brända ben. Ett av stolphålen har ¹⁴C-daterats till sen folkvandringstid - vendeltid. Denna stolprad har nära paralleller t.ex. i Degeberga och i Gamla Uppsala, och kan förknippas med platser som varit betydelsefulla för den dåtida eliten. Utöver detta framkom även ett 150-tal stolphål, brandgravar, gropar och härदार, samt en runsten, daterad till 650 - 900 e. Kr. (fornlämning Färlöv 166). Bland fynden märks bland annat flinta, keramik, brända ben, en blå glaspärla samt gröna glasklumpar som tolkats som deformerade pärlor (uppgifter från Björk 2010, Björk & Wickberg 2015 och FMIS).

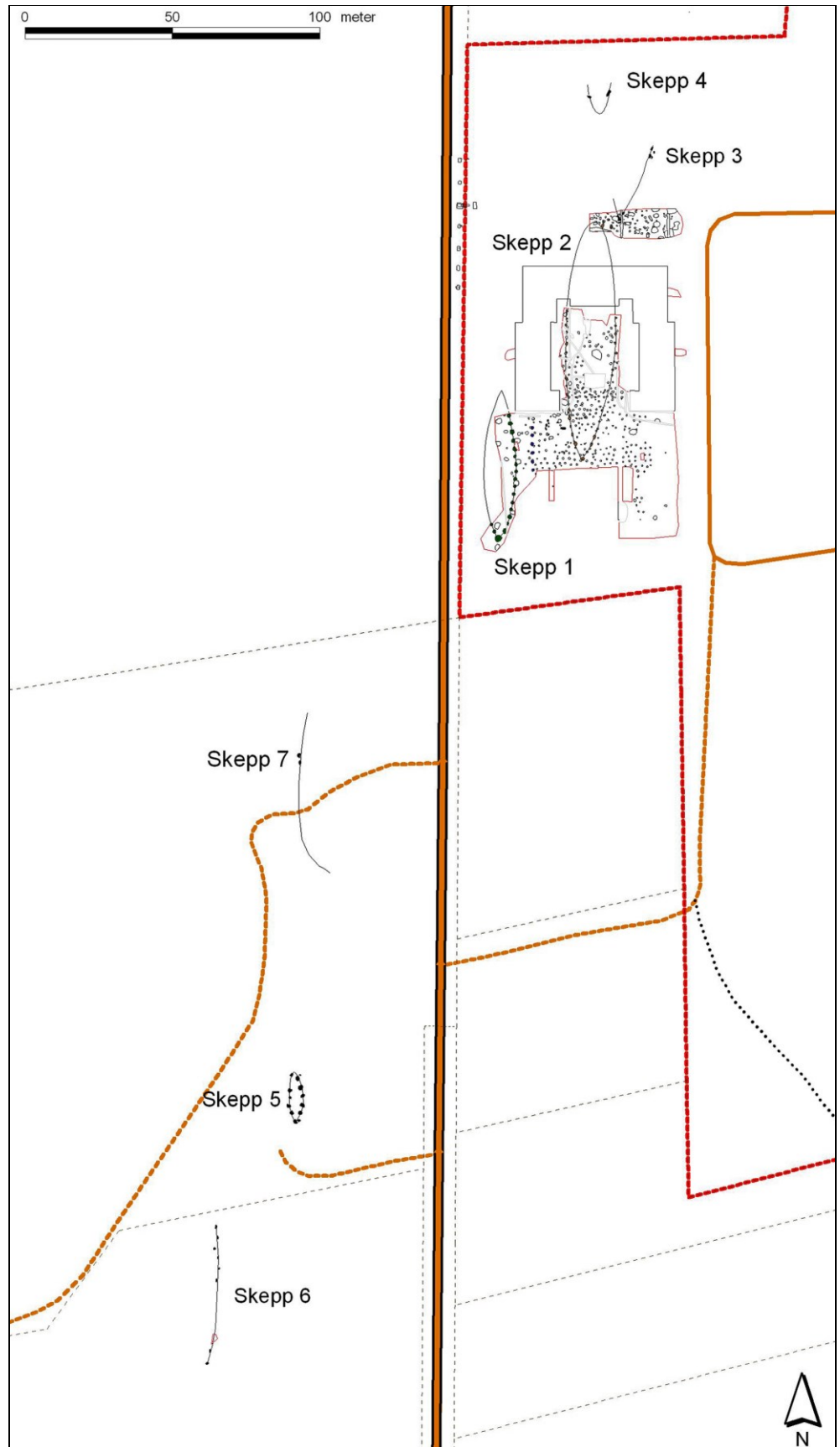

Fig. 4. Karta som visar en tolkad bild av gravfältet i Färlöv efter undersökningarna 1995-2005 (Björk 2010, fig. 19).

År 2012 gjordes två förundersökningar på gravfältet som är särskilt intressanta eftersom de tangerar de ytor som undersöktes 2018. Då schaktades en sträcka av ca 450 löpmeter norr, väster och söder om ålderdomshemmet. Dessvärre hade omkring 2/3 av schaktsträckan som berörde gravfältet grävts innan Länsstyrelsen blev inkopplad i ärendet. Trots det kunde det dokumenteras tre kullvälta resta stenar, fundament för resta stenar och ett antal kulturlagerrester, gropar, härdar och stolphål (Nilsson 2015).

Dateringar i form av ^{14}C -analyser från gravfältet visar att även andra perioder finns representerade på platsen. Det rör sig om boplatsslämningar med mesolitiska dateringar. Utbredning och omfattning av dessa är inte kända. Ett antal fynd visar även på omfattande aktiviteter under sen historisk tid (se Björk 2010).

Undersökningsresultat

I den östra delen av Färlövsgravfältet utfördes våren 2018 en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Anledningen var schaktning för en förbättrad infiltrationsanläggning och omläggning av anslutande ledningar från ett ålderdomshem. Totalt schaktades en ledningssträcka om 62 löpmeter och en större sammanhängande yta om ca 9,5 x 13,5 m (130 m²).

Fig. 5. Plan som visar schakt (röd begränsning), moderna störningar (grå), härdar (röda), stolphål (svarta) och grop (gul). Bokstäverna A-C hänvisar till dokumenterade lagerföljder som redovisas under *Ledningsschakten* och i fig. 7.

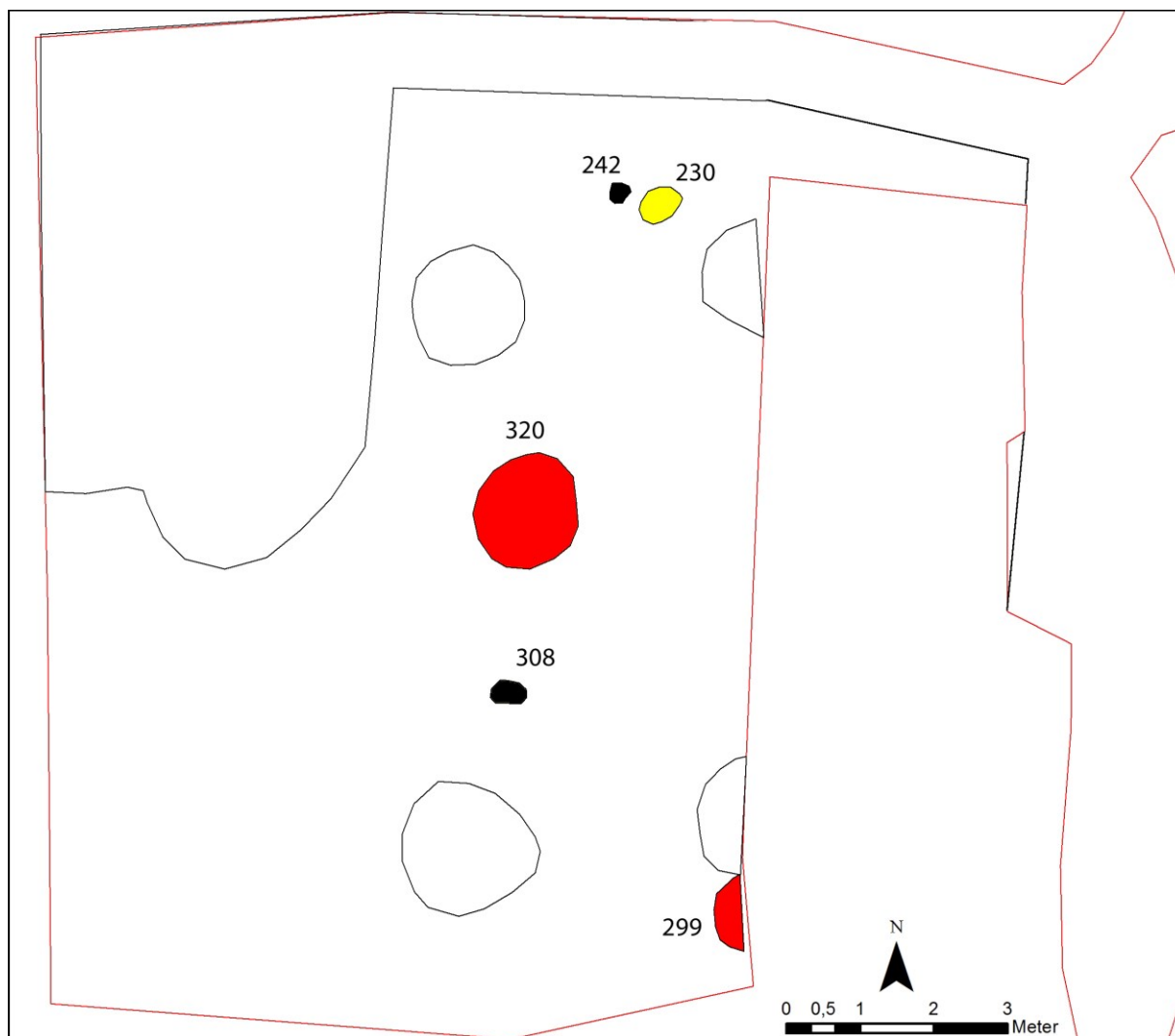

Fig. 6. Infiltrationsbädden och del av ledningsschaktet med anläggningarna numrerade (jfr fig. 5 och bilaga 4).

LEDNINGSSCHAKTEN

Inom ledningsschakten var det mesta omrört av tidigare ledningsschakt eftersom de nya ledningarna i stort sett helt och hållet förlades i samma stäckning som de tidigare. Endast begränsade partier av sektioner med en intakt botten kunde därför iaktas. Schaktat djup varierade från 0,4-2,0 m. Det kunde konstateras att det fanns omfattande påförda lager i schaktsträckningen, med ett djup från markyta till steril om 1,1-1,3 m, med ett avtagande djup i södra delen. På tre ställen där intakt botten blottades fotodokumenterades lagerföljder. Lagerföljden bestod från markytan räknat av ca 0,40-0,50 m matjord, ca 0,10-0,20 m gul, melerad sand, ca 0,15 m grå sand, ca 0,20-0,30 m ljusbrun sand, ca 0,10-0,20 m mörk, gråbrun sand och därunder orörd sand (fig. 5-7). Detta överensstämmer väl med iakttagelserna vid förundersökningen 2012 då det dokumenterades en lagerföljd om ca 0,50 m matjord, ca 0,15 m grå sand, ca 0,10-0,30 m ljusbrun sand, ca 0,20-0,30 m mörk, gråbrun sand och därunder orörd sand (Nilsson 2015:18). De tjocka utfyllnadslagren direkt väster om ålderdomshemmets västra långa gjordes sannolikt när de första byggnaderna uppfördes i början av 1960-talet.

Fig. 7. Lagerföljder vid punkt A (vänster) och B (höger) - jfr fig. 5.

Fig. 8. Ytan för infiltrationsbädden avschaktad och rensning pågår. Fotot till vänster taget mot sydväst och fotot till höger taget mot nordost.

INFILTRATIONSBÄDDEN

Den sammanhängande ytan schaktades och metalldetekterades i tre nivåer, men det påträffades endast sentida skrot som ej tillvaratogs. I västra delen av schaktet fanns påförda massor av samma karaktär som iaktogs i ledningsschakten (se ovan). I dessa påförda massorna i västra delen av ytan påträffades en relativt flat, fyrsidig sten med måtten ca 0,75 x 0,75 x 0,35 m, som hade samma karaktär som flera av de resta stenarna på gravfältet. Den borstades av men det fanns inga synbara ristningar eller fördjupningar på den.

I den nordvästra delen av schaktet visade sig ungefär ¼ vara förstört av den gamla infiltrationsanläggningen. Inom resterande del påträffades en härd, en härdgrop, en grop, tre stolphål (varav ett dubbelstolphål) och fyra sentida störningar i form av planteringsgropar för träd (fig. 5 och 8). De anläggningar som påträffades undersöktes inom ramen för schaktningsövervakningen. Lämningarna gav i huvudsak intryck av att vara av boplatsskaraktär.

Anläggningarna

Samtliga påträffade anläggningar undersöktes och makroprover tillvaratogs från flera av anläggningarna. Samtliga anläggningar redovisas i bilaga 4. Två anläggningar bedömdes som särskilt tillförlitliga för dateringsändamål och makroproverna från dessa analyserades (bilaga 2).

Fig. 9. Profilsnitt genom härden A299. Foto mot öster.

Härd A299

Härden A299 påträffades i sydöstra hörnet av schaktet. Endast en del av den var framme i schaktet, och den skars i norra kanten av en sentida störning (fig. 9). Härden var minst 1,10 m lång och den var 0,10 m djup. Fyllningen bestod av mörk, sotig sand med träkolsbitar och enstaka småstenar. Ett makroprov från härdens fyllning analyserades och det kunde konstateras att den innehöll träkol av björk, hassel och obestämt kol, samt förkolnade hasselnötsskal.

Härdgropen A320

Härdgropen A320 låg ganska centralt i schaktet och den uppfattades redan initialt som särskilt intressant på grund av sin storlek och fyllningens likhet med de fundament till resta stenar som tidigare undersökts på platsen. Härdgropen var 1,60 m i diameter och visade sig vara 0,50 m djup (fig. 10-11). Den innehöll tre distinkta fyllningsskikt. Överst fanns ett lager mörkgrå sand och därunder fanns en tunn sotig lins. Därefter fanns ett lager mörk gråbrun sand och underst fanns ett lager mörk, sotig sand med rikligt med sten och skörbränd sten och påtagligt stora träkolsbitar. I det översta lagret påträffades tre avslag av kristianstadflinta och i det understa lagret påträffades brända ben (bilaga 1 och 4).

Ett makroprov från härdgropens understa lager blev föremål för arkeobotanisk analys och det kunde konstateras att det innehöll träkol av björk, hassel och tall. För att kunna datera anläggningen gjordes en ^{14}C -analys av en bit träkol av hassel från detta prov, vilket resulterade i en datering till vendeltid (bilaga 3). Dateringen överensstämmer därmed mycket väl med de dateringar som gjorts av såväl skeppssättningarna som runstenen på platsen (Björk 2010).

Förekomsten av brända ben i anläggningen gjorde att det kunde anses ett direkt samband med gravmonumenten på platsen, vilket föranledde en osteologi analys av benmaterialet. Denna visade att benen är hårt brända, men ojämnt oxiderade, vilket talar för kremering. Det enda fragment som gick att artbestämma härrör från får/get (bilaga 1).

Fig. 10. Härdgropen A320 efter framrensning. Foto mot öster.

Fig. 11. Härdgropen A320 i genomskärning. Foto mot öster.

Härdgropens rumsliga kontext på ett gravfält, anläggningens datering som är samtida med gravmonumenten och de brända benens karaktär talar entydigt för att anläggningen ska knytas till gravfältet. Den troligaste tolkningen av anläggningen är att den utgör rester av en bålplats för kremering, men det kan inte uteslutas att det varit en härdgrop som ska kopplas till beredningen av en rituell måltid eller ett brandoffer som en del av aktiviteterna i den komplexa gravmiljön.

Utvärdering

Vid undersökningen dokumenterades flera sentida markingrepp men även välbevarade förhistoriska anläggningar inom den yta där det grävdes för ny infiltrationsanläggning. En stor hårdgrop ägnades särskild uppmärksamhet vid undersökningen och det efterföljande rapportarbetet, eftersom det var den som tydligast kunde knytas till gravfältet och dess användning. Anläggningen visar på det vetenskapliga värde som finns i de kvarvarande områdena av gravfältet kring ålderdomshemmet Almhaga.

Vidare kunde det konstateras att ytan utmed den befintliga västra huskroppen är sargad av flera gamla ledningsschakt från andra halvan av 1900-talet. Förhållandena förbättrades såklart inte av ledningsgrävningen 2012, som till en stor del gjordes olovligt, innan arkeologisk dokumentation utfördes (Nilsson 2015). Samtidigt finns det tjocka, i sen tid påförda lager i partiet närmst västra länkan, vilket gör att lämningarna i de ännu orörda partierna här ligger väl skyddade.

Det befintliga ålderdomshemmet är en stor anläggning med många boenden och det är rimligt att förvänta sig att det kommer att ligga kvar på platsen under överskådlig tid och att det kommer att göras olika typer av markingrepp i området även i framtiden. De undersökningar som har gjorts på platsen visar att gravfältet har stor komplexitet och att det fortfarande innehåller en mängd intakta och vetenskapligt betydelsefulla lämningar. Det är därför av stor betydelse att ägaren, precis som i det aktuella ärendet, upprätthåller en dialog med Länsstyrelsen och håller entreprenörer väl informerade om förhållandena på platsen, så att fornlämningen kan förvaltas långsiktigt på ett bra sätt.

Referenser

LITTERATUR

- Björk, T. 2010. *Gravfältet i Färlöv. Arkeologiska förundersökningar och undersökningar 1995-2005*. Regionmuseet Kristianstad rapport 2010:4.
- Björk, T. & Wickberg, Y. 2015. Rows of wooden pillars. Continued fieldwork at the Degeberga linear monument, with further parallels and societal implications. *Formvännen 110*. Stockholm.
- Nilsson, I-M. 2014. *Fastigheten Färlöv 82:1, Färlövs socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012*. Sydvensk Arkeologi rapport 2014:14.
- Nilsson, I-M. 2015. *Färlöv 76:10, 82:1, 83:2, 1:48 och 1:32, Färlövs socken, Kristianstads kommun. Arkeologiska undersökningar 2012–2013*. Sydvensk Arkeologi rapport 2015:14.
- Ringberg, B. 1991. *Beskrivning till jordartskartan Kristianstad SO*. SGU Serie Ae Nr 88. Uppsala.

Ordlista

Anläggning	Arkeologiska lämningar i form av nedgrävningar (t.ex. stolphål, gropar, härdar, gravar etc.)
Avbaning	Borttagande av jordlager med grävmaskin
Brandgrav	Grav med kremerade kvarlevor av en eller flera människor
Byråinventering	Genomgång av arkiv- och kartmaterial. Föregår i regel fältarbetet.
¹⁴C-analys	Datering som görs genom mätning av en radioaktiv kolisotop
Exploateringsområde	Det område som skall bebyggas eller tas i anspråk inom ramen för en exploatering
Flatmarksgrav	Grav utan synlig markering ovan mark
Flotera	Metod använd för att finna makrofossil i jordprover. Jordprovet blötläggs och vid omrörning flyter träkol och fröer/sädeskorn upp till ytan. Vattnet med sädeskorn m.m. hålls genom finmaskiga såll och på så sätt kan materialet samlas in.
Fornlämning	Lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergiven. Lämningen behöver vara tillkommen före år 1850, eller i fråga om fartyglämning, förlit före 1850 (Kulturmiljölagen 2 kap.). Se även Raä-nr.
Fyndenhet	Inmätt fynd eller flera fynd från samma kontext (sammanhang)
GPS (ibland RTK GPS)	Används för inmätning av bl.a. arkeologiska lämningar
Humus	Nedbrutna växt- och djurdelar i det övre jordlagret (matjorden)
Härd/härdgrop	Eldstad anlagd på markytan/eldstad i grop, med eller utan stenkonstruktion
Hög	Synligt gravmonument, uppbyggt av grästorvor och/eller jord
Intrasis	Statens historiska museers program för hantering och lagring av arkeologiska data. Här samlas och analyseras all dokumentation. I Intrasis finns även karta över inmätt data (som görs med GPS).
KML	Kulturmiljölagen
Kokgrop	Grop för matlagning. Maten packas in och läggs ner med varma stenar i gropen som sedan täcks med jord. Resultatet blir en ugnslignande miljö.
Kolluvium	Jordlager bildat genom markomflyttning (erosion)
Kulturlager	Avsatta jordlager med fynd och lämningar efter mänsklig aktivitet. Bildas generellt av intensiv och långvarig aktivitet på en plats.
LIDAR	(Light Detection Ranging). En optisk avkänningsteknik som används för att bestämma position eller andra egenskaper hos avlägsna

	föremål genom reflekterat laserljus, t.ex. en markytas topografiska läge. LiDAR-data kan användas t.ex. till 3D-modeller och kartor.
Lösfynd	Enstaka fynd som inte återfunnits i anläggning. Oftast rör det sig om fynd som påträffats i matjorden.
Makrofossil	Frön och frukter som t.ex. bevarats genom förkolning.
Osteologi	Läran om ryggradsdjurens skelett, dvs. både djur och människor
Raä-nr	Inventarienummer i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister
Stensättning	Gravöverbyggnad bestående av packad sten i ett fåtal lager, ofta flack. Olika former förekommer, t.ex. rund, kvadratisk, rektangulär eller skeppsformad.
Stolphål	Igenfyllt hål i marken där en trästolpe har stått. Ofta kan de knytas till långhuslämningar.
Underlag (ibland alv)	Den del av markprofilen som ofta ligger direkt under matjorden, ibland även på större djup (under t.ex. kolluvium)

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi projektnr:	170082
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-34264-2018
Datum för beslut:	2017-12-19
Län:	Skåne län
Kommun:	Kristianstad kommun
Socken:	Färlöv socken
Fastighet:	Färlöv 82:1
Koordinatsystem:	SWEREF 99TM
X koordinat:	X 6214358
Y koordinat:	Y 442981
M ö.h.	18-19 m ö.h.
Fältarbetstid:	2018-05-11 – 05-21
Antal arbetsdagar:	6 dagar
Antal arkeologtimmar:	24,5 timmar
Exploateringsyta:	204 m ²
Undersökt yta:	204 m ²
Personal:	Tony Björk
Företagare:	AB Kristianstadbyggen
Tidigare undersökningar:	Björk 2010, Nilsson 2014, Nilsson 2015
Fynd:	Fynd förvaras i Lunds Universitets Historiska museum under LUHMnr 32850
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt, digitala foton m.m. förvaras i Regionmuseet Kristianstads arkiv

Bilaga 1 – Osteologisk analys

Färlöv SU 2018

Osteologisk bedömning

Det osteologiska materialet består av 243 fragment (15,9 g), varav samtliga är hårt brända. De flesta är vitbrända, men det finns även fragment som inte fullständigt har kalcinerats (vit-grå-svart i färgen). Detta beror på att benen inte är jämnt oxiderade, vilket förekommer i kremerat material där ben, beroende på anatomisk placering, har varit mer eller mindre utsatta för elden, t.ex. genom varierande grad av skyddande mjukdelar (se McKinley & Tech 2015:194f). Temperaturer kring 700-1000 °C krävs för att fullständigt kalcinera ben (Ellingham et al. 2015: 183).

Ytfrakturering har översiktligt studerats på de fåtal fragment som har en större benyta än ca 1 cm² (Macheridis 2018:72f). Longitudinella djupare sprickor samt en transversell böjda spricka har observerats på ett fragment. Samtliga förändringar är vanligare där ben med mjukdelar har bränts. Det är dock alltför optimistiskt att använda detta fragment för att dra en sådan slutsats; därtill behövs ett större material med genomgående tendenser, eftersom nämnda förändringar även kan förekomma på ”torra” ben (se Wilhelmson & Macheridis 2015). Däremot kan det kanske användas för att stödja en generell tolkning om att det handlar om macererade/köttiga kroppsdelar som kremerats. Endast får/get är identifierat i form av en fragmenterad kindtand.

Stella Macheridis 2018-09-17

Referenser

- Ellingham, S. T., Thompson, T. J., Islam, M., & Taylor, G. 2015. Estimating temperature exposure of burnt bone—A methodological review. *Science & Justice*, 55(3), 181-188.
- Macheridis S. 2013. Eld, kultur och natur: Osteologisk analys av djurbensmaterial från Avaldsnes, Karmøy. *Reports in Osteology*, 2013: 3. Lunds Universitet, Lund.
- Macheridis, S. 2018. Waste management, animals and society: A social zooarchaeological study of Bronze Age Asine. *Acta Archaeologica Lundensia, series in altera* 80, 69/*Studies in Osteology*, 3. Media-Tryck, Lund.
- McKinley, J.I. & Tech, B. 2015. In the Heat of the Pyre. In: Schmidt, C. W., & Symes, S. A. (Eds.). *The analysis of burned human remains*. Second edition. Academic Press, 181-202.
- Wilhelmson, H. & Macheridis, S. 2016. Nya perspektiv på mellanneolitiska kremationsritualer i samband med rituellt yxbränning. *Reports in Osteology*, 2016:2, Lunds Universitet, Lund.

Art	Elem	Del	Antal	Vikt	Färg	Tafonomi	Anmärkning
Får/get (Ovis aries/Capra hircus)	Dens	Molarfragm.	1	0,5		Eldpåverkan, starkt fragmenterad	
Däggdjur (Mammalia)	Indeterminatus	Fragment	241	14,3	Vit-grå	Eldpåverkan (kalcinerad/delvis kalcinerad)	Hårt brända fragment, en del dock inte jämnt oxiderade
Däggdjur (Mammalia)	OS longus		1	1,1	Vit	Eldpåverkan (kalcinerad)	Oklart om tillhörande FB 352, men verkar så. Longitudinella sprickor, transversell böjd spricka.

Bilaga 2 – Arkeobotanisk analys

ARKEOBOTANISK ANALYS

FÄRLÖV 82:1, KRISTIANSTAD, SKÅNE

BESTÄLLARE: SYDSVENSK ARKEOLOGI (DNR 170082)

ANALYS: STEFAN GUSTAFSSON

Inledning

På uppdrag av Sydsvensk Arkeologi har Arkeologikonsult utfört en arkeobotanisk analys av två prover. Proverna tog i samband med en arkeologiska undersökning i Färlöv 82:1, Kristianstad, Skåne. Proverna har floterats av Sydsvensk Arkeologi.

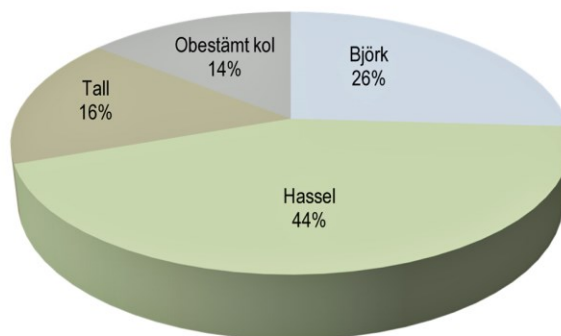
Syftet med analysen var dels att utvärdera materialets informationspotential och dels välja ut lämpligt material för ^{14}C -analys.

Metod

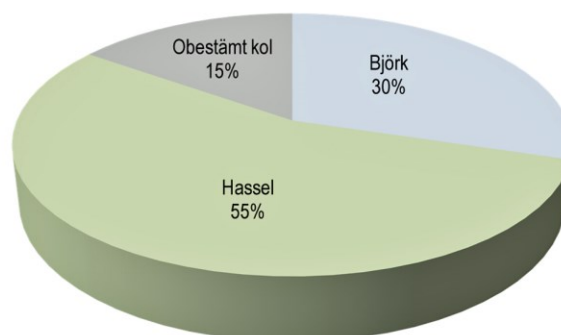
Proverna analyserades under mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Vid artbestämningen användes referenssamling samt bestämmingslitteratur (Berggren 1969/1981, Digital Seed Atlas of the Netherlands, Jacomet 2006, Schweingruber 1978/1990, www.woodanatomy.ch).

Resultat

De två proverna (figur 1–3) kom från härdgropar inom ett järnåldersgravfält. Båda proverna innehöll gott om träkol och i anläggning 299 påträffades även några skaldelar från hasselnöt.

Figur 1. Fördelning av trädslag i anläggning 320.

Figur 2. Fördelning av trädslag i anläggning 299.

Anl-nr/prov-nr	320/200011	299/336
Mängd kol	+++	++
Bioturbation	+	
Förkolnad växtmakrofossil		
Hasselnöt		2
Vedart		
Björk	x	x
Hassel	x	x
Tall	x	
Obestämt kol	x	x
Utplock ^{14}C	Hassel	Hasselnöt

Figur 3. Artlista med innehåll i respektive analyserad anläggning.

+ enstaka bitar, ++ god förekomst, +++ riklig förekomst

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

Hemsida, Digital Seed Atlas of the Netherlands:
<http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Hemsida, wood anatomy of Central European species:
www.woodanatomy.ch

Bilaga 3 – ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2018-10-25

Tony Björk
Sydsvensk Arkeologi AB
Box 134
291 22 KRISTIANSTAD

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@physics.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Färlöv 82:1, Kristianstad, Skåne. (p 1825)

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

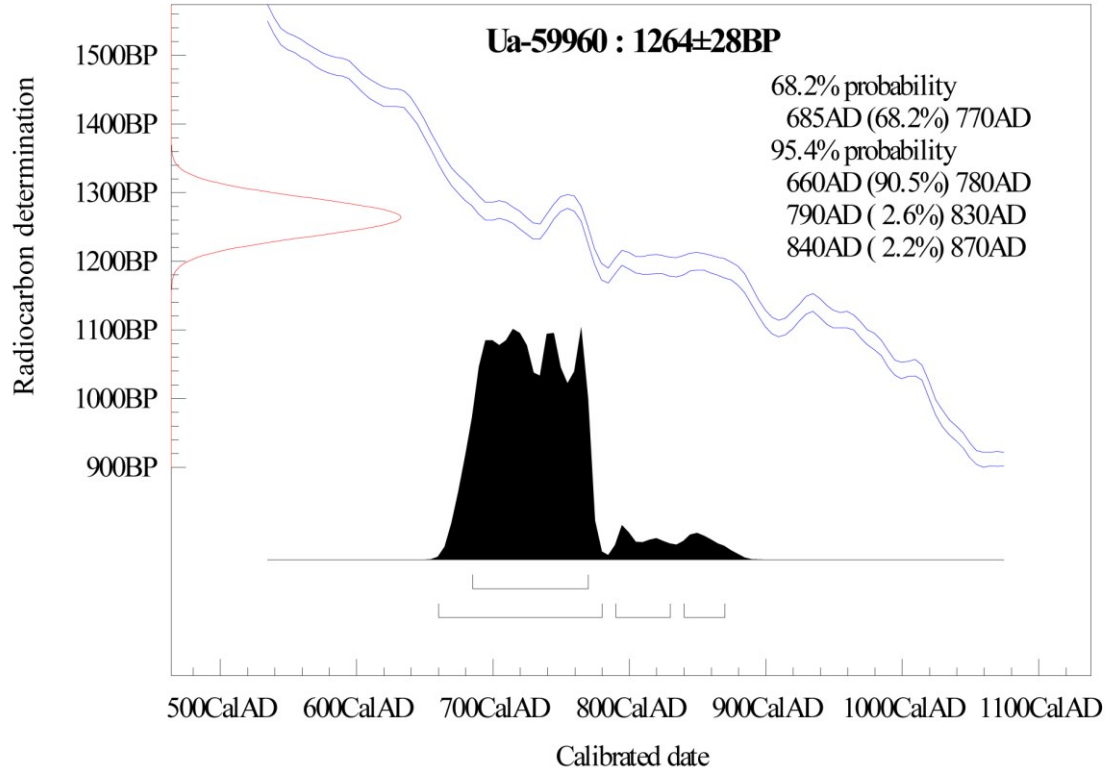
Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C age BP
Ua-59960	PM200011 A320	-24,0	1 264 ± 28

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Jonas Balkefors

Bilaga 4 – Anläggningar - fynd

Anläggningar

Anl.nr	Anl.typ	Und.andel	Storlek	Djup	Beskrivning
230	Grop	100	0,60x0,50	0,13	Stenfyllt grop med både brända och obrända stenar. Fyllning av brun sand.
242	Stolphål	100	0,22	0,07	Fyllning av grå sand med liten inblandning av sot och träkol. Svagt rundad botten.
299	Härd	50	1,10	0,10	Fyllning av mörk, sotig sand med träkolsbitar och enstaka småstenar.
308	Stolphål	100	0,14 resp.	0,06 resp.	Dubbelstolphål. Grunda med fyllning av grå sand.
320	Härdgrop	100	1,60	0,50	Härdgrop med fyra lager. 1= mörk grå sand, 2= sotig lins, 3= mörk grå-brun sand, 4= kompakt, fet och sotig sand med mycket träkol och skörbränd sten.

Fynd

Fyndnr	Material	Fyndtyp	Antal	Vikt (g)	Anl.nr
1	Kristianstadflinta	Avslag	3	9	320, lager 1
2	Ben	Brända	243	16	320, lager

SYDSVENSK ARKEOLOGI RAPPORTSERIE 2018

1. Kraftledning Tollarp - Salskog, Träne socken m.fl., Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning steg 1 år 2016-2017. Bertil Helgesson & Ylva Wickberg.
2. Rallaren 1 – Fornlämning Malmö 120, 173 och 174, Malmö stad, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Joakim Frejd.
3. Vellinge 90:3. Vellinge socken och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Thomas Linderöth.
4. Vä 36:9. Vä socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Ylva Wickberg.
5. Kv. Lars Johan 7, Simrishamns stad och kommun. Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Claes Pettersson & Erik Johansson.
6. Jörgen Kristoffersen 6. Kristianstad stad och kommun. Arkeologisk undersökning 2015. Therese Ohlsson & Claes Pettersson.
7. Yngsjö 4:248. Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Karina Hammarstrand Dehman & Anders Edring.
8. Sallerup 180:21 m.fl. Södra Sallerup socken, Malmö kommun. Förundersökning 2017. Åsa Berggren.
9. Kviinge 1:46. Kviinge socken, Östra Göinge kommun. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Therese Ohlsson.
10. Bromölla 11:1, Ivetofta socken, Bromölla kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Tony Björk & Klas Holger Jönsson.
11. Bunkeflostrand 3:1, 12:1 & 21:3, Bunkeflo socken, Malmö. Arkeologisk utredning 2018. Ilona Carlsson.
12. Fjälkinge 189:1. Schaktningsövervakning vid installation av spillvattenledning i Fjälkinge kyrka. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Pia Svensson.
13. Ilstorp 30:1. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Therese Ohlsson.
14. Bunkeflo 7:7 m.fl. Bunkeflo socken, Malmö stad & kommun. Arkeologisk utredning, steg 1, 2018. Fredrik Grehn & Thomas Linderöth.
15. Vellinge 90:3 m fl. Vellinge socken och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Therese Ohlsson.
16. Gamla Staden 8:1, Helsingborg socken, Helsingborg kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning/schaktningsövervakning 2016-2017. Ilona Carlsson.
17. Brönnestad 12:1 och 160:1. Ledningsarbeten vid Hovdala slott. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Joakim Frejd.
18. Gamla Lundavägen/Stora Uppåkravägen till Sydöstravägen i Lund. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Joakim Frejd.
19. En senneolitisk kopparyxa. Fältbesiktning 2017 och efterundersökning 2018. Fastighet Hököpinge 68:5. Hököpinge socken, Vellinge kommun, Skåne län. Kristian Brink.
20. Bunkeflostrand 21:3, Bunkeflo socken, Malmö kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Ilona Carlsson.
21. Låreda 436:6 och 436:20, Hässleholm, Hässleholms kommun. Arkeologisk utredning 2018. Tony Björk.
22. Ripa 15:2, Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2018. Anders Edring.
23. Bunkeflostrand 12:1 och 21:3, Bunkeflo socken, Malmö kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Ilona Carlsson.
24. Rosengård 130:401 och Husie 172:256. Arkeologisk utredning 2018. Fastighet Rosengård 130:401 och Husie 172:256, Husie socken, Malmö kommun, Skåne län. Kristian Brink.
25. Vä 2:72. Vä socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Fredrik Larsson.
26. Fjälkinge 9:6. Fjälkinge socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Fredrik Larsson.
27. Tilläggsyta för väg E22 Sätaröd-Vä. Tullsåkra 1:2 och 2:5, Västra Vram socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2017. Tony Björk.
28. Balsby 114:7. Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Kristian Brink.

29. Pilbladet 1. Södra Sallerups socken, Malmö kommun. Arkeologisk undersökning 2014. Åsa Berggren.
30. Kv Revisorn 8, Kristianstad, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Tony Björk.
31. Vinslöv 129:18, Vinslövs socken, Hässleholms kommun, Skåne län. Arkeologisk fördjupad förundersökning 2018. Fredrik Larsson.
32. Hammar 10:35 & 9:16, Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2016. Sebastian Liahaugen.
33. Yngsjö 4:252, Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2018. Erik Johansson.
34. Bäckaskog 1:17, Kiaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Sebastian Liahaugen.
35. Elledning vid Bäckaskogs slott, Kiaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Sebastian Liahaugen.
36. Österslöv 25:5, Österslöv socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Sebastian Liahaugen.
37. KV. Finland m.fl. Kristianstad socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning vid omläggning av ledningar år 2015-16. Ing-Marie Nilsson & Ylva Wickberg.
38. Vinslöv 21:16 m.fl. Vinslöv socken, Hässleholm kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning år 2017. Ylva Wickberg.
39. Maglehem 38:1. Maglehem socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning år 2017. Ylva Wickberg.
40. Åhus 558:6 och 558:31. Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2017. Ylva Wickberg.
41. Klockarejorden 1:1. Lyngsjö socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning år 2018. Ylva Wickberg.
42. Klostret 1, Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk avgränsad förundersökning år 2018. Fredrik Larsson.
43. Bromölla 11:98, Ivetofta socken, Bromölla kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2018. Fredrik Larsson.
44. Ugerups säteri 3:2 m.fl., Köpinge socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Kristian Brink och Fredrik Larsson.
45. Lilla Uppåkra 1:2 m.fl., Uppåkra socken, Staffanstorps kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Erik Johansson.
46. Karl 12. Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2018. Erik Johansson.
47. Hovrätten 20, Kristianstad, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Pia Svensson.
48. Degeberga 12:27, Degeberga socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Pia Svensson.
49. Kristianstad 4:4, Västra Storgatan, Hesslegatan, Lilla Torg, Döbelngatan och Tivoligatan. Kristianstad, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Pia Svensson.
50. Väg 19 Öja – Stora Herrest. Arkeologisk undersökning 2016. Herrestad 14:2 & Öja 23:22, Öja socken, Ystad kommun. Skåne län. Sebastian Liahaugen.
51. Hammar 8:12 m.fl. Nosaby sn, Kristianstad kommun. Arkeologisk utredning 2018. Ylva Wickberg.
52. Färlöv 82:1, Färlöv socken, Kristianstad kommun. Vendeltid på Färlövsgravfältet. Arkeologisk undersökning 2018. Tony Björk.

DET UPPDRAGSARKEOLOGISKA SYSTEMET

Inom det uppdragsarkeologiska systemet utförs arkeologiska undersökningar som vilar på Kulturmiljölagen (1988: 950 – KML). Undersökningarna baseras på beslut av länsstyrelsen och utgör ett villkor för att en Företagare skall ges tillstånd för ingrepp i fast fornlämning.

Arkeologiska undersökningar kan göras i tre etapper: utredning, förundersökning och undersökning. De olika delarna är led i en process som i första hand syftar till att bevara fornlämningen, vilket är grundtanken i Kulturmiljölagen.

Den arkeologiska utredningen kan göras i två steg: Steg 1 innebär att befintligt underlagsmaterial sammanställs i form av en byråinventering och att en fältinventering genomförs. Steg 2 innebär sökschaktsgrävning med grävmaskin. Syftet med den arkeologiska utredningen är att identifiera och lokalisera fornlämningar som berörs av ett arbetsföretag. Utredningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd för ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren (den som avser utföra ett arbetsföretag).

Om det vid den arkeologiska utredningen påträffas under mark dolda fornlämningar, eller om det redan finns kända fornlämningar inom ett område, kan Länsstyrelsen besluta om en arkeologisk förundersökning. En arkeologisk förundersökning innebär som regel schaktgrävning med grävmaskin. Arbetet innebär att ett representativt urval av fornlämningen undersöks. Syftet med den arkeologiska förundersökningen är att avgränsa fornlämningen och fastställa dess vetenskapliga potential. Förundersökningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd till ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren.

Baserat på resultat från förundersökningen gör Länsstyrelsen en bedömning om fornlämningen bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential för att gå vidare till en arkeologisk undersökning. Syftet med en arkeologisk undersökning är att undersöka, dokumentera, analysera och tolka lämningar och fynd för den aktuella fornlämningen, samt att besvara de vetenskapliga frågeställningar som fornlämningen anses ha potential att ge svar på. Efter en arkeologisk undersökning hävs lagskyddet enligt 2 kap. Kulturmiljölagen.

Inom det uppdragsarkeologiska systemet finns tre olika aktörer: Länsstyrelsen prövar tillstånd, beslutar och utövar tillsyn (uppdragsgivare). Företagaren söker om tillstånd och bekostar undersökningen. Undersökaren utför arkeologiska undersökningar (uppdragstagare).

Detta är en mycket kortfattad beskrivning av det uppdragsarkeologiska systemet. En mer fullständig information kan hämtas under följande länk: http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/8473/Varia%202015_9.pdf?sequence=1

Här finns vägledning för tillämpningen av Kulturmiljölagen (1988:950), Uppdragsarkeologi (2 kap.) enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd.

Färlöv 82:1

VENDELTID PÅ FÄRLÖVSGRAVFÄLTET ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2018

I samband med anläggande av en ny infiltrationsanläggning vid ålderdomshemmet Almhaga i Färlöv utfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Undersökningen föranleddes av att byggnaderna ligger på ett järnåldersgravfält, som vid tidigare undersökningar visat sig innehålla gravar från romersk järnålder, vendel- och vikingatid, samt en runsten från vendeltid.

Vid arbetet påträffades och undersöktes ett mindre antal anläggningar i form av en härd, en härdgrop, en grop och tre stolphål. Härdgropen innehöll en del brända ben och med tanke på gravkontexten så gjordes en osteologisk analys av benen. Det gjordes även en makrofossilanalys av innehållet samt en ¹⁴C-datering. Benmaterialet var så hårt bränt och fragmenterat att det inte gick att fastställa om det rör sig om människa, men bränningsförhållandena talar för kremering. Dateringen av härdgropen ligger i vendeltid, vilket visar att den är samtida med de stora skeppssättningarna och runstenen på platsen.